

Akwụkwọ Daniel — Nke Iri Isii na Otu

Iwepu Akwa Nkwa Amụma: Ighọta Ọhụụ Déniel, Ọgbụgba-ndụ ahụ, na Oge Akara Akpukpọ n'Ụbọchị Ikpeazụ

Jeff Pippenger
2024-01-25

Gebriel bjakwutere Daniel n'isi nke itoolu iji nye ya nka na nghọta banyere ọhụụ abụọ ahụ e gosiri n'isi nke asatọ.

O wee gwam, gwa kwaara m, si, Daniel, abiam ugbo a ime ka i nwee amamihe na nghọta. Ná mmalite nke arịrịọ gị ka okwu ahụ putara, abiawokwa m igosi gị ya; n'ihina a hụrụ gị n'anya nke ukwu: ya mere ghọta okwu a, tūleekwa ọhụ ahụ. Daniel 9:22, 23.

Ka Daniel wee nweta “nghọta” ahụ ọ choro, Gebriel gwara ya ka ọ ghọta ma “okwu ahụ” ma “ọhụ ahụ.” “Okwu ahụ” bụ ọhụ nke izoda ebe nsọ na usuu agha n'okpuru ụkwu, ma “ọhụ ahụ” bụ ọhụ nke mputa nke Ọktoba 22, 1844. Nwanyị White kwa na-emesi ọhụ abụọ ndị a ike mgbe ọ na-agwa anyị na Daniel nọ na-achọ ighọta mmekọrịta dī n'etiti ndota afọ iri asaa ahụ na afọ puku abụọ na narị atọ ahụ. Afọ iri asaa ahụ bụ ihe Gebriel kpọrọ “okwu ahụ,” ma “ọhụ ahụ” bụ afọ puku abụọ na narị atọ ahụ. Daniel na-anọchite anya “ndị amamihe” nke ụbọchị ikpeazụ, mgbe Gebriel na-enye nkowa nke afọ puku abụọ na narị atọ ahụ. “Ndị amamihe” na-amata ma “okwu ahụ” ma “ọhụ ahụ” n'ime nkowa Gebriel; ndị ajọ omume anaghị aghọta. Ndị Millerite ghọtara “okwu ahụ” na “ọhụ ahụ,” ma ọ bụ naanị n'uzọ nwere oke.

Afọ narị anọ na iri itoolu nke oge nnwale ahụ bụ oge e wuru n'elu afọ narị anọ na iri itoolu nke nnuụisi megide ọgbụgba-ndụ nke “ugboro asaa” nke a nochiri anya ya n'akwụkwọ Levitikos iri abụọ na ise na iri abụọ na isii. Afọ iri asaa nke ndokpụ n'agha bụ ngukọta afọ niile a na-ekweghị ka ala ahụ nwee izuike ya.

Izu ahụ Kraịst kwadoro ọgbụgba-ndụ ahụ n'ebe otutu nọ, bụ ihe atụ nke esemokwu nke ọgbụgba-ndụ ya, dika e ji oge abụọ nke ụbọchị otu puku na narị abụọ na iri isii nochite ya. E kewara izu amụma ahụ site n'obe, nke na-anọchi anya akara nke Chineke.

“Gịnị bụ akara nke Chineke dī ndụ, nke a na-etinye n'egedege ihu nke ndị Ya? Ọ bụ akara nke ndị mmụọ ozi, ma ọ bughị anya mmadu, puru igu; n'ihina mmụọ ozi na-ebibi ebibi aghaghị ihu akara mgbaputa a. Uche nwere nghọta ahụwo ihe iriaba ama nke obe Kalvari n'ime umu ndi ikom na umu ndi inyom Onyenwe anyi kuchiri. E wepuwo mmehie nke imebi iwu Chineke. Ha yi uwe agbamakwukwo, ha na-erubekwa iwu niile nke Chineke isi, burukwa ndi na-erube isi ma na-eguzosi ike n'ihe.” Manuscript Releases, olu nke 21, 52.

Izu ahụ nochiri anya oge abụọ nke otu puku narị abụọ na iri isii afọ, e kewara ha n'iwu Sunday nke 538, (akara nke anu ohia) nke n'ime ya ekpere arusi, e mesia kwa ochichi popu, zochara ebe nsọ na ndi agha n'okpuru ukwu. Ruo otu puku narị abụọ na iri isii ụbọchị, Kraịst nyere àmà Ya, mgbe ahụ, ruo otu puku narị abụọ na iri isii ụbọchị ozo, Kraịst nyere otu àmà ahụ site n'aka ndi na-esozu Ya. Ruo otu puku narị abụọ na iri isii afọ, Setan nyere àmà ya site n'aka ekpere arusi, mgbe

ahụ kwa, ruo otu puku narị abụọ na iri isii afọ ọzọ, Setan nyere àmà ya site n'aka ọchịchị popu.

Ọgbugba ndụ ahụ, nke site n'inupụ isi nke Izrel oge ochie ghorọ “esemokwu” nke Chineke, bụ ọgbugba ndụ nke Levitikos isi nke iri abụọ na ise, nke kọwara izu ike nke ala, na jubile nke a ga-eme emume ya kwa afọ nke iri anọ na itoolu.

Jehova gwara Mozis n'Ugwu Sainai, sị, Gwa ụmụ Izrel okwu, sị ha, Mgbe unu batara n'ala ahụ m na-enye unu, mgbe ahụ ka ala ahụ debe Sabat nye Jehova. Afọ isii ka ị ga-akụ ubi gi, afọ isii ka ị ga-akwachakwa vain gi, chikotakwa mkpuru ya; ma n'afọ nke asaa, ala ahụ ga-enwe Sabat nke izu-ike, Sabat nye Jehova: ị gaghi akụ ubi gi, ị gaghi akwachakwa vain gi. Ihe mkpuru ubi gi weputara n'onwe ya, ị gaghi aghotakota; mkpuru vain nke vain gi a na-akwachaghi, ị gaghi achikotakwa: n'ihia na ọ bụ afọ izu-ike nye ala ahụ. Sabat nke ala ahụ ga-abụ nri nye unu; nye gi, na nye ohu gi nwoke, na nye ohu gi nwanyi, na nye onye ọrụ akwụ ugwo gi, na nye onye mbiarambia gi nke biakwutere gi ibi, na nye anụ ụlọ gi, na nye anụ ọhia ndi nọ n'ala gi; mmụba ya niile ga-abụ nri. Ị ga-agukwara onwe gi Sabat afọ asaa, ugboro asaa nke afọ asaa; oge nke Sabat afọ asaa ahụ ga-aburu gi afọ iri anọ na itoolu. Mgbe ahụ ka ị ga-eme ka opi jubili daa ụda n'ubochi nke iri nke onwa nke asaa; n'ubochi mkpuchi mmehie ka unu ga-eme ka opi ahụ daa ụda n'ala unu niile. Unu ga-edokwa afọ nke iri ise nsọ, kposakwa nnwere onwe n'ala ahụ niile nye ndi niile bi n'ime ya: ọ ga-abụ jubili nye unu; onye ọ bula ga-alaghachi n'ihe onwunwe ya, onye ọ bula ga-alaghachikwakwa n'ezinulo ya. Afọ nke iri ise ahụ ga-abụ jubili nye unu: unu agaghi akụ mkpuru, unu agaghi aghotakwa ihe tolitere n'onwe ya n'ime ya, unu agaghi achikotakwa mkpuru vain di n'ime ya sitere na vain a na-akwachaghi. N'ihia na ọ bụ jubili; ọ ga-abụ ihe nsọ nye unu: unu ga-eri mmụba ya site n'ubi. N'afọ jubili a, onye ọ bula ga-alaghachi n'ihe onwunwe ya. Levitikos 25:1–13.

Oge mbụ nke amuma afọ puku abụọ na narị atọ ahụ, dika o siri dikwa n'izu ahụ Kraist kwadoro ọgbugba ndụ ahụ, na afọ narị anọ na iri itoolu, jikotara ozugbo na “ugboro asaa” nke Levitikos isi nke iri abụọ na ise na iri abụọ na isii.

Ya mere, mara ma ghota, na site n'ipuputa iwu ahụ iji weghachi ma wughachi Jerusalem ruo n'aka Mesaja, Onye-isi, ga-adị izu asaa na izu iri isii na abụọ: a ga-ewughachi okporo ụzọ ahụ, na mgbidi ahukwa, ọbuna n'oge mkpagbu. Daniel 9:2.

Izu iri isii na itoolu nke malitere n'afọ 457 T.K., na-eduga gi ruo na baptizim nke Kraist, na mmalite nke izu ahụ nke ọ kwadoro ọgbugba-ndụ ahụ, nke bụ ọgbugba-ndụ nke “esemokwu” Chineke. Ma e nwere otu izu nke izu di iche iche (afọ iri anọ na itoolu), nke e kewapuru n'izu iri isii na itoolu ahụ site n'okwu a, “izu asaa, na izu iri isii na abụọ.” Malite n'afọ 457 T.K., a ga-enwe afọ iri anọ na itoolu, nke bụ ntụaka doro anya banyere ọgbugba-ndụ nke Levitikos isi nke iri abụọ na ise, nakwa banyere emume jubili. Afọ iri anọ na itoolu ahụ abughi naani ihe nnochianya nke usoro jubili, kama ha bukwa ihe nnochianya nke Pentikost, nke bụ ubochi nke iri ise nke na-esote ubochi iri anọ na itoolu nke emume izu di iche iche.

Afọ iri anọ na itoolu mbụ nke puku afọ abụọ na narị atọ ahụ, afọ narị anọ na iri itoolu ahụ, na izu ahụ e mere ka ọgbugba ndụ ahụ guzosie ike, ha niile jikotara ozugbo na afọ puku abụọ na narị ise na iri abụọ ahụ, nke e gosiputara dika “oge asaa,” n'ime Levitikos iri abụọ na isii. Akukọ ọ bula nke amuma afọ puku abụọ na narị atọ ahụ jikotara ozugbo na “oge asaa” ahụ nke Adventizim

wepuru n'akuku ma ju na 1863. "Oge asaa" ahụ bu akara nke ogbugba ndu jubili, ya mere, ekwesikwara iburu n'uche na mgbe afọ puku abuo na nari ato ahụ gwusiri na Oktoba 22, 1844, otu ahukwa ka afọ puku abuo na nari ise na iri abuo ahụ gwusiri n'ubochi ahụ kpomkwem, n'ihi na Mosis dere n'ime isi nke iri abuo na ise nke Levitikos:

I gāguola onwe gi sabbat afọ asaa, ugboro asaa nke afọ asaa; ma oge nke sabbat asaa nke afọ ga-aburu gi afọ iri anọ na itoolu. Mgbe ahụ ka i ga-eme ka opi jubilee kpoo n'ubochi nke iri nke onwa nke asaa; n'ubochi mkpuchi mmehie ka unu ga-eme ka opi kpoo n'ala unu niile. Levitikos 25:8, 9.

Oge amuma o bula di n'ime puku afọ abuo na nari ato ahụ, jikotara ozugbo na "oge asaa" nke Levitikos iri abuo na isii, gunyere ubochi amuma abuo ahụ kwusiri. Afọ iri anọ na itoolu mbu ahụ kowara oru iwughachi na iweghachi Jerusalem nke a ga-emezu mgbe ndi Chineke si na Babilon puta. E mechara ulo nsọ ahụ tupu iwu nke ato, dika e mekwara ka ulo nsọ nke ndi Millerite zuo oke tupu mmuo ozi nke ato abia. Ma, mgbe afọ 457 BC gasiri, "okporo uzọ" ahụ ka di mkpa "ka e wughachi ya ozo, na mgbidi ahukwa, obuna n'oge nsogbu." Di ka Alfa na Omega, Jizos na-egosi mgbe niile njedebe nke ihe, site na mmalite nke ihe ahụ; ma mgbe Oktoba 22, 1844 gasiri, ndi Millerite ga-emecha "okporo uzọ" ahụ "na mgbidi ahụ," "n'oge nsogbu."

Nwannaanyi White na-akowa mgbidi nchedo nke Jerusalem n'ezie dika ihe nnochianya nke iwu Chineke, ma ozugbo mgbe October 22, 1844 gasiri, e duuru ndi kwesiri ntukwasị obi n'ulo nsọ eluigwe, ha wee mata iwu Chineke (mgbidi ahụ). Ka ha wee mata iwu Chineke, gunyere ubochi izu ike ahụ, e duuru ndi Millerite laghachi n'ogbugba ndu nke Izrel oge ochie. Mweghachi nke "okporo uzọ" ahụ n'ezie bu mweghachi ahụ e mezuru n'uzo ime mmuo mgbe ndi Millerite laghachiri n'"uzo ochie" nke Jeremiah. "Oge nsogbu" ndi ahụ a ga-enwe n'oge a na-eguzobe mgbidi ahụ na okporo uzọ ahụ ga-emezu mgbe 1844 gasiri, agha obodo ahụ nke na-abianu n'oge ahụ, nke n'oge na-adighi anya malitere n'ime akuko ihe mere eme ahụ n'onwe ya, nochiri anya oge nsogbu ndi ahụ.

A si na ha nogidere n'ikwesị ntukwasị obi, ha gaara eru afọ nke iri ise nke jubili ahụ n'ihe nnochianya ya (ebe a na-atohapu ndi ohu), nke e jikwa ubochi nke iri ise nke Pentikost nochitekwa anya (ebe ozi nke nnwere onwe na-agara uwa niile). Ma mgbe afọ 1844 gasiri, otutu juru ihè nke Sabbath, ma n'afọ 1863, ha jukwara ozi Mosis (nke "ugboro asaa"), nke Ilaija (William Miller) nyefere ha. N'ikwu ya n'uzo ozo, ha chighariri azu puo n'"uzo" ahụ (uzo ochie ndi ahụ) nke ha kwesikwara iwughachi ma jee ije n'ime ya.

Jizos na-eji mbido akowa ogwugwu mgbe niile, ma mgbe a ga-ekwughachi ilu umu agboghọ iri ahụ n'ubochi ikpezu, a ga-emezukwa oru nke iweghachi Jerusalem ozo. A ga-ewu "uzo na mgbidi" n'ime "oge nsogbu." Ugbu a, anyi na-abanye n'oge nsogbu ndi ahụ. Oktoba 22, 1844, na-anochi anya iwu Ubochi Sode nke na-abia ngwa ngwa; ya mere, mgbe "awa nke nnukwu ala oma jijiji," nke Mkpughe isi nke iri na otu, rutere, a ga-ewu uzọ na mgbidi n'ime oge nsogbu. Ugbu a, anyi ga-akowaputa oge nsogbu ndi ahụ dika "iwe mba di iche iche" nke agha Islam na-ariwanye elu kpatara.

Mgbe ọ na-akwọwa ihe e dere na mbụ gbasara “oge nsogbu,” o nyere nkọwa nke e deputara n’akwụkwọ Early Writings.

“1. N’ihu akwụkwọ nke 33 ka e nyere ihe ndị a: ‘Ahurū m na ụbọchị izu-ike dị nsọ bụ, ma ga-adịkwa, mgbidi nkewa n’etiti ezi Izrel nke Chineke na ndị na-ekweghị ekwe; nakwa na ụbọchị izu-ike ahụ bụ nnukwu okwu iji jikọta obi ndị nsọ Chineke ọ hurū n’anya, ndị na-eche nche. Ahurū m na Chineke nwere ụmụ Ya ndị na-adighi ahụ ma na-edebe ụbọchị izu-ike. Ha ajubeghị ihè banyere ya. Ma ná mmalite nke oge nsogbu ahụ, e juputara anyị na Mụọ Nsọ ka anyị na-apụ kwusaa ụbọchị izu-ike ahụ n’uju kari.’”

“E nyere ọhụụ a n’afọ 1847 mgbe e nwere naanị mmadụ ole na ole n’ime ụmụna Advent na-edebe Sabbath, ma n’ime ndị a, naanị mmadụ ole na ole ka chere na idebe ya dị mkpa nke ukwu iji doputa ahiri n’etiti ndị nke Chineke na ndị na-ekweghị ekwe. Ugbu a, a na-amalite ihu mmezu nke ọhụụ ahụ. ‘Mmalite nke oge ahụ nke nsogbu,’ nke a kpọrọ aha ebe a, adighi ezo aka n’oge a ga-amalite iwusa orja ndi ahụ, kama ọ na-ezo aka n’oge di mkpirikpi tupu a wusa ha, mgbe Kraist nọ n’ebe nsọ. N’oge ahụ, mgbe ọrụ nzọputa na-eru ngwucha, nsogbu ga na-abia n’elu uwa, mba di iche iche ga-ewe iwe, ma a ga-egbochi ha ka ha ghara igbochi ọrụ nke mmuọ ozi nke atọ. N’oge ahụ ka ‘mmiri ikpezụ,’ ma ọ bụ ume ọhurū nke si n’ihu Onyenwe anyi abia, ga-abia, iji nye olu ukwu nke mmuọ ozi nke atọ ike, ma kwadebe ndi nsọ ka ha guzosie ike n’oge a ga-awusa orja asaa ikpezụ ahụ.” Early Writings, 85.

E nwere “oge di mkpirikpi,” nke na-ebute mmechi nke oge amara, mgbe “mba ndi ahụ ga-ewe iwe, ma a ga-edobe ha n’uchekwa.” N’otu oge ahukwa “mmiri nke ikpezụ” na-abia. “Iwe iwe nke mba ndi ahụ,” bụ ihe nnochianya e ji mara ya n’Akwụkwọ Mkpughe isi nke iri na otu.

Mba nile wee were iwe, iwe gi abiakwala, oge nke ndi nwuru anwu ka a kpee ha ikpe, na ka i nye ndi ohu gi ndi amuma, na ndi nsọ, na ndi na-atu egwu aha gi, nta na ukwu, ugwo oru; na ka i laa ndi ahụ n’iyi bu ndi na-ebibi uwa. Nkpughe 11:18.

Nwanneanyi White na-ekwu okwu banyere amaokwu a.

“Ahurū m na iwe mba nile, onuma Chineke, na oge ikpe ndi nwuru anwu bu ihe di iche iche ma burukwa nke e kewapuru nke oma, otu na-esote ibe ya; kwa, na Maikel eilibeghi, nakwa na oge nsogbu ahụ, nke udi ya na-enwetubeghi, amalitebeghi. Mba nile na-ewe iwe ugbu a, ma mgbe Nnukwu Onye-nchu-àjà anyi guchara ọrụ Ya n’ebe nsọ, Ọ ga-ebili, yikwasị uwe nke imegwara, mgbe ahukwa a ga-awusa orja otiti asaa ikpezụ.”

“A hurū m na ndi mmuọ ozi anọ ahụ ga-ejide ifufe anọ ahụ ruo mgbe ọrụ Jisọs gwuchara n’ebe nsọ, ma mgbe ahụ ka ihe otiti asaa ikpezụ ahụ ga-abia.” Early Writings, 36.

“Iwe nke iwe nke mba nile” na-eme ozugbo tupu oge e ji nwalee mmadụ emechie, n’ihi na ihe na-eso ya bụ “iwe Chineke.” “Iwe Chineke” na-eme mgbe oge e ji nwalee mmadụ mechiri, ma “oge ikpé ndi nwuru anwu,” na-ezo aka n’ikpé nke na-eme n’oge puku afọ ahụ, ọ naghikwa ezo aka n’ikpé ndi nwuru anwu nke malitere n’afọ 1844.

M wee hurū m otu mmuọ-ozi ka o si n’elugwe rịdata, na-ejide mkpisi ugodi nke olulu enweghi ngwucha na nnukwu agbu n’aka ya. O wee jide dragon ahụ, ya bu agwo ochie ahụ,

nke bụ Ekwensu na Setan, kee ya afọ puku otu, t̄ba ya n'ime olulu enweghị ngw̄cha ahụ, mechie ya, ma t̄okwa ya akara, ka ọ ghara ighogbu mba d̄i iche iche ọzọ ruo mgbe afọ puku otu ahụ ga-ezu; ma mgbe nke ahụ gasiri, a ga-atohapu ya obere oge. M wee hụ ocheeze d̄i iche iche, ha n̄okwasiri n'elu ha, e nyekwara ha ikpe; m hukwara mkpuruobi ndi a gbupuru isi n'ihu am̄a Jis̄s na n'ihu okwu Chineke, ndi na-akpoghi anu ohia ahụ isiala, ma ọ bụ onyinyo ya, ndi nataghikwa akara ya n'egedege ihu ha ma ọ bụ n'aka ha; ha wee diri ndu, soro Kraist chia afọ puku otu. Mkpughe 20:1–4.

Ikpé ikpe ahụ nke e “nyere ndi nsọ,” na-egosi na ha ga-ekpe ndi ajo mmadu ikpe n'oge puku afọ ahụ, ọ bughị na a na-ekpe ha ikpe.

“N'ime puku afọ ahụ d̄i n'etiti mbilite n'onwu mbu na mbilite n'onwu nke abuo ka a na-eme ikpe nke ndi ajo omume. Ozi Pol onyeozu na-atu aka n'ikpe a dika ihe omume na-eso obibia nke abuo. 'Unu ekpela ihe ọ bula ikpe tupu oge ya, ruo mgbe Onyenwe anyi ga-abia, Onye ga-emekwa ka ihe nzuzo nke ochichiri puta n'ihè, ma mee ka echiche nke obi puta ihè.' 1 Ndi Korint 4:5. Daniel na-ekwuputa na mgbe Onye Ochie nke Ubochi b̄jara, 'e nyere ndi nsọ nke Onye Kas̄i Elu ikpe.' Daniel 7:22. N'oge a ka ndi ezi omume na-achi dika ndi eze na ndi nchujà nye Chineke. Jon n'Akwukwo Mkpughe na-asi: 'Ahuru m ocheeze d̄i iche iche, ha wee nodu n'elu ha, e wee nye ha ikpe.' 'Ha ga-abu ndi nchujà nke Chineke na nke Kraist, ha ga-achikokwa onu na Ya otu puku afọ.' Mkpughe 20:4, 6. Ọ bụ n'oge a ka, dika Pol buru amuma ya, 'ndi nsọ ga-ekpe uwa ikpe.' 1 Ndi Korint 6:2. N'idi n'otu na Kraist, ha na-ekpe ndi ajo omume ikpe, na-atunyere omume ha na akwukwo iwu ahụ, bu Akwukwo Nso, ma na-ekpebi okwu ọ bula dika oru ndi e mere n'ahu si di. Mgbe ahụ, a na-atuputa okè ahụ ndi ajo omume ga-ata ahuhu, dika oru ha si di; a na-edekwa ya megide aha ha n'akwukwo nke onwu.”

“A na-ekpekwa Setan na ndi mmuo ojojo ikpe site n'aka Kraist na ndi Ya. Pol na-ekwu, si: 'Unu amataghi na anyi ga-ekpe ndi mmuo ozi ikpe?' Amaokwu nke 3. Ma Jud kwuru na 'ndi mmuo ozi ndi ahụ na-edebereghi okwa mbu ha, kama hapuru ebe obibi nke ha, Ọ debeela ha n'agbu ebighi ebi n'okpuru ochichiri ruo ikpe nke nnukwu ubochi ahụ.' Jud 6.

“N'isi njedebe nke puku afọ ahụ, mbilite n'onwu nke abuo ga-eme. Mgbe ahụ, a ga-eme ka ndi ajo omume si n'onwu bilie, ha egosikwa onwe ha n'ihu Chineke ka e mezuo 'ikpe ahụ e dere ede.' Ya mere, onye mkpughe ahụ, mgbe o kwachara mbilite n'onwu nke ndi ezi omume, siri: 'Ma ndi foduru n'ime ndi nwuru anwu ahụ ebighikwa ọzọ ruo mgbe puku afọ ahụ gwuchara.' Mkpughe 20:5. Ma Aizaya kwuputakwa, gbasara ndi ajo omume: 'A ga-achikotakwa ha onu, dika a na-achikota ndi mkporo n'olulu, a ga-akpochikwa ha n'ulo mkporo, ma mgbe otutu ubochi gachara, a ga-eleta ha.' Aizaya 24:22.” The Great Controversy, 660, 661.

Ya mere, o doro anya na “iwe nke mba nile” na-ezo aka na “oge nsogbu” nke na-abia n'elu uwa tupu emechie oge amara, nakwa na mgbe “mba nile na-ewe iwe,” a na-ejidekwa ha n'otu oge ka ha ghara ime ihe.

“Ahuru m na iwe nke mba nile, onuma nke Chineke, na oge ikpe ndi nwuru anwu bu ihe di iche iche ma doo anya iche, otu na-eso nke ọzọ.” Early Writings, 36.

N'oge ahụ “mba nile na-ewe iwe,” mmiri ozuzo ikpezu ahụ na-amalite ida.

“N’oge ahụ, mgbe ọrụ nzọpụta na-eru ngwụcha, nsogbu ga-abịa n’elu ụwa, mba dị iche iche ga-ewekwa iwe, ma a ga-ejide ha ka ha ghara igbochi ọrụ nke mmụọ ozi nke atọ. N’oge ahụ ka ‘mmiri ozuzo ikpeazụ,’ ma ọ bụ ume ọhụrụ sitere n’ihu Onyenwe anyị, ga-abịa, iji nye ike n’oké olu nke mmụọ ozi nke atọ, ma kwadebe ndị nsọ ka ha guzosie ike n’oge a ga-awusa ọrịa asaa ikpeazụ ahụ.” *Early Writings*, 85.

E nwere oge mgbe “mba dị iche iche were iwe,” ma n’otu oge ahụ, “a na-egbochi ha.” N’oge ahụ ka Kraịst na-eguzobe alaeze nke ebube Ya, n’ihi na Ọ na-eguzobe alaeze Ya n’oge mmiri nke ikpeazụ.

“Mmiri ozuzo ikpeazụ ahụ na-abiakwute ndị dị ọcha—mgbe ahụ, ha niile ga-anata ya dika na mbụ.

“Mgbe ndị mmụọ ozi anọ ahụ hapụrụ, Kraịst ga-eguzobe alaeze Ya. Ọ dighị onye ga-anata mmiri ozuzo ikpeazụ ma e wezuga ndị na-eme ihe niile ha pụrụ ime.” *Spalding and Magan*, 3.

Akụkụ Akwụkwọ Mbụ abụọ gara aga sitere na *Early Writings* na-egosi na mgbe mba nile na-ewe iwe, ma n’otu oge ahụ “a na-egbochi” ha, ndị mmụọ ozi anọ ahụ na-egbochi ifufe anọ ahụ. Ya mere, iwe nke mba nile ahụ ka a na-anọchi anya dị ka “ifufe anọ ahụ”. Ọ kọwakwara na n’oge ndị mmụọ ozi anọ ahụ na-egbochi mba ndị ahụ jupụtara n’iwe, mmiri ikpeazụ ahụ ga-abịa. Oge ahụ nke na-amalite mgbe mmiri ikpeazụ ahụ bịa, nke bụkwa mgbe mba nile na-ewe iwe, ma a ka na-egbochi ha, na-aga n’ihu ruo mgbe Michael ga-ebili ma ohere nnwale nke mmadụ emechie. Oge ahụ bụ oge nzọpụta na-emechi, ya mere ọ na-anọchi anya ọrụ ikpeazụ nke Kraịst n’Ebe Kachasi Nsọ, nke a kọwara dị ka oge Ọ na-ehichapụ ma mmehie ndị mmadụ ma ọ bụ aha ha n’akwụkwọ ikpe. Oge ahụ, mgbe ndị mmụọ ozi na-ejide ifufe anọ ahụ, bụ oge akara nke otu narị puku na iri anọ na anọ ahụ.

Alakuba nke Ahụhụ nke atọ bụ ike ahụ nke “na-ewe iwe mba ndị dị iche iche,” Ahụhụ nke atọ bjarukwara na Septemba 11, 2001, ma e “jidere” Alakuba ozugbo. “Ifufe ọwụwa anyanwụ” bụ akara nke Alakuba, Aizaya na-akọwapụtakwa “ifufe ọwụwa anyanwụ” ahụ dika “ifufe siri ike,” nke Chineke “na-egbochi” (na-ejide). A na-egosiputakarị agha Alakuba dika nwanyị na-amụ nwa, n’ihi na ọ bụ agha na-arịwanye elu nke malitere na Septemba 11, 2001, mgbe mmụọ ozi dị ike nke Mkpughe iri na asatọ rịdatara, dika e ji iweda nnukwu ụlọ ndị ukwu nke New York City daa gosi ya.

“Ugbu a, ọ bụkwanụ okwu m kwuputara na a ga-eji ebili mmiri ukwu kpochapụ New York? Nke a abughị ihe m kwuworo mgbe ọ bụla. Ihe m kwuru bụ na, ka m na-ele nnukwu ụlọ ndị ahụ a na-ewu elu n’ebe ahụ, ọkwa n’elu ọkwa, m siri, ‘Lee ihe omume ndị dị egwu ga-eme mgbe Onyenwe anyị ga-ebili iji maa ụwa jijiji nke ukwu! Mgbe ahụ ka a ga-emezu okwu nke Mkpughe 18:1–3.’ Isi nke iri na asatọ dum nke Mkpughe bụ ịdọ aka ná ntị banyere ihe na-abịa n’elu ụwa. Ma enweghị m ihè pụrụ iche banyere ihe na-abịa n’elu New York, naanị na amaara m na otu ụbọchị a ga-akwatu nnukwu ụlọ ndị ahụ dị n’ebe ahụ site n’itugharị na nkugharị ike nke Chineke. Site n’ihè e nyere m, amaara m na mbibi dị n’ime ụwa. Otu okwu sitere n’onu Onyenwe anyị, otu mmetụ nke ike ya dị ukwu, ụlọ ndị a buru ibu ga-ada. Ihe omume ga-eme nke ịdị egwu ha kariri ihe anyị pụrụ iche n’echiche.” *Review and Herald*, July 5, 1906.

N'elu eserese nke 1843 na nke 1850, a nochiri Islam anya dika "inyinya agha." N'isi nke itoolu nke Mkpughe, ebe e deputara Islam nke Ahuhu nke mbu na nke abuo, a na-akowaputa agwa Islam site n'aha eze Islam.

Ha nwekwara eze n'elu ha, onye bu mmuo ozi nke olulu miri emi na-enweghi nsotu, onye aha ya n'asusu Hibru bu Abaddon, ma n'asusu Grik aha ya bu Apollyon. Mkpughe 9:11.

Amaokwu a, nke bu isi nke ITOLU, na amaokwu nke IRI NA OTU, na-ekpughe n'amuma na ma a si na e gosiputara ya n'Agba Ochie (asusu Hibru) ma o bu n'Agba Ohuru (asusu Grik), agwa nke Islam bu Abaddon ma o bu Apollyon. Aha abuo ahụ putara "mbibi na onwu".

"Ndi mmuo ozi na-ejide ifufe anọ ahụ, nke e sere onyinyo ya dika inyinya iwe nke na-achọ igbapu n'ike ma fega n'elu uwa dum, na-eburu mbibi na onwu n'uzo ya." Manuscript Releases, volume 20, 217.

Ifufe anọ ahụ bu inyinya iwe nke amuma Akwukwo Nso, nke na-achọ itohapu onwe ya. Otu n'ime njirimara amuma nke inyinya iwe ahụ bu na e jidere ya, ma o na-achọ itohapu onwe ya ma weta "mbibi na onwu" n'elu uwa dum.

Anyi ga-aga n'ihu ikwuputa isiokwu ndi a n'isiokwu na-esote.

"O di m ka a si na ndi nke Chineke nwere nghota banyere mbibi na-abianu nke puku-puku obodo, ndi e nyewori ugbu a foro nke nta ka ha buru ndi ikpere arusi! Ma otutu n'ime ndi kwesi ibu ndi na-ekwusa eziokwu na-ebokwa umunna ha ebubo ma na-akatakwa ha ikpe. Mgbe ike ntughari nke Chineke bira n'uche mmadu, a ga-enwe mgbanwe doro anya. Ndi mmadu agaghi enwe ochicho ikato ma bibie. Ha agaghi eguzo n'onodu nke na-egbochi ihè inye uwa oku. Nkato ha, na ibo ha ebubo, ga-akwusi. Ike nke onye iro na-achikota onwe ya maka ogu. Mgba siri ike di n'ihu anyi. Biakota onu, umunna m ndi nwoke na ndi nwanyi, biakota onu. Jikoo onwe unu na Kraist. 'Unu asila, A nkwekorita,... unu atukwala egwu ihe ha na-atu egwu, unu atula ujo. Doonu Onyenwe nke usuu ndi agha n'onwe ya nso; ya burukwa onye egwu unu, ya burukwa onye unu ga-atu ujo. O ga-abukwa ebe nso; ma buru nkume isu ngongo na oke nkume nke mmehie nye ulo abuo nke Izrel, burukwa onya na ihe nrapado nye ndi bi na Jerusalem. Otutu n'etiti ha ga-asu ngongo, daa, gbajie, a ga-ejidekwa ha n'onya, a ga-eweputakwa ha.'

"Uwa bu ebe a na-eme ihe nkiri. Ndi na-eme ihe n'ime ya, bu ndi bi na ya, na-akwado onwe ha ime akuku ha n'egwuregwu ukwu ikpeazu ahụ. A naghizi ele Chineke anya. N'etiti nnukwu igwe mmadu nke mmadu, enweghi idi n'otu, ma e wezuga dika ndi mmadu na-akpakorita iji mezuo ebumnuche icho odimma onwe ha. Chineke na-ele anya. Ebumnuche Ya banyere ndi na-erubereghi Ya isi ga-emezu. E nyefebeghi uwa n'aka ndi mmadu, o bu ezie na Chineke na-ekwe ka ihe ndi na-eweta ogba aghara na enweghi usoro nwee ochichi ruo nwa oge. Ike sitere n'okpuru ala na-arụ oru iweta ihe nkiri ukwu ikpeazu ndi ahụ n'egwuregwu ahụ,—Setan na-abia di ka Kraist, ma na-arụ oru site n'aghugho Nile nke ajo omume n'etiti ndi ahụ na-ejiko onwe ha onu n'ime otu nzuzo. Ndi ahụ na-enyefe onwe ha n'aguu nke ikpakorita n'ime njiko di otu a na-aruputa atumatu nke onye iro. Ihe kpatara ihe ga-eso ya puta."

“Ndahie iwu Chineke o foro nke nta ka o ruo n’oke ya. Ogba aghara ejuputala uwa, ma nnukwu egwu ga-abiakwasị umu mmadu n’oge na-adighi anya. Ogwugwu di nnoo nso. Anyi ndi maara eziokwu ahụ kwesikwara idi na-akwadebe maka ihe nke ga-abiakwasị uwa n’oge na-adighi anya dika ihe ijuanya di ukwu nke na-emeru ihe niile.” Review and Herald, September 10, 1903.